KHUVSGUL
MUSEUM
ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ТӨВ МУЗЕЙ
Нийтийн номын сангийн байр, 8 дугаар баг,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас: 70381441, 70368830
Цахим шуудан: tvmuzei@khe.gov.mn
Цахим хуудас:

2026 07 06 № 72

танай 2026 06 04 -ны № 01/361 -т

СОЁЛЫН ӨВИЙН ҮНДЭСНИЙ ТӨВД

Үнэт дурсгалт зүйлийн зэрэглэлд нэр дэвшүүлэх тухай

Соёлын сайдын 2022 оны 10 сарын 06-ны А/348 дугаар тушаалаар батлагдсан "Түүх, соёлын хөдлөх дурсгалт зүйлийг үнэт дурсгалт зүйлийн зэрэглэлд нэр дэвшүүлэх, хянан шийдвэрлэх журам" -ын дагуу Хөвсгөл аймгийн Төв музейгээс үнэт дурсгалд нэр дэвшүүлэх нийт 5 дэсийн 6 ширхэг 28 иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсэгтэй үзмэрийн саналыг хүргүүлж байна.

Иймд хавсралтаар хүргүүлсэн жагсаалтын дагуу үзмэрийн эх хувь, ховор, дахин давтагдахгүй, үнэт байдлыг харгалзан үзэж үнэтийн зэрэглэл тогтоож өгнө үү.

Хавсралт 3 хуудастай.

ЗАХИРАЛ С.ЭНХБАТ

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТӨВ МУЗЕЙН “ҮНЭТ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН ЗЭРЭГЛЭЛД НЭР ДЭВШҮҮЛЭХ” ДУРСГАЛЫН ЖАГСААЛТ

2026 оны 07 дугаар сарын 03 -ний өдөр

Д/д	Үзмэрийн нэр	Хувийн дугаар	Тоо ширхэг	Хэмжээ	Журмын 2.1.6 (УБМС-ийн дугаар)	Журмын 2.1.5 (Судлагдсан, сурталчлагдсан байдал)	Саналын үндэслэл
1	Хүдрийн цутгуурын шанага	Y.62.14	1 /нэг/	Нийт урт 18 см, өндөр 11 см, амсрын голч 7 см, суурийн голч 10см, Жин 2600 гр	ХД0055275	Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис III. УБ., 2014 Хөвсгөл аймгийн Төв музей археологийн үзмэрийн дээжис, УБ., 2024 Үзүүллэгийн танхимд	Бүтээгч: Тодорхойгүй, НТӨ VI-II мянган. Материал: Боржин чулуу Олдсон газар: Хөвсгөл, Шинэ-Идэр сум. Саарал өнгийн зөөлөн чулууг голд нь гүн хонхойлон ухаж, өөрөөс нь бариул гаргасан чулуун шанага. Хавтгай ёроолтой, зузаан ханатай чулуун шанаганы өөг дарж, өнгөлж янзлан, бариул дээр нь жижиг хонхойрхой гаргасан байна. Амсар хэсгээр ямар нэгэн хээ чимэглэлгүй, бөөрөн дээр хурц үзүүртэй зүйлээр зурсан амтны дүрстэй. Гадаргуу дээр элэгдсэн ул мөр бага зэрэг мэдэгдэнэ. Одоогоор амьтны зурагтай ийм төрлийн чулуун шанага ховор байна. Эх хувь, нэн ховор үзмэр.
2	Бөөгийн онгод	Y.07.35.29	1 /нэг/	Урт 81 см, өргөн 62 см	ХД0079399	Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис III. УБ., 2014 Хөвсгөл аймгийн Музейн үзмэрийн дээжис зурагт каталоги УБ., 2021,	Бүтээгч: Тодорхойгүй, XIX - XX зуун, Дархад Материал: Даавуу, ноос, амьтны үс, арьс Олдсон газар: Хөвсгөл аймаг. Бор шаргал өнгийн тэгш өнцөгт хэлбэртэй даавуун дээр эсгийг даавуугаар бүрж хийсэн 8 ширхэг хүний дүрс /эмгэлж / оёж тогтоосон. Эмгэлжийн гар толгойн хэсэгт хэрэмний арьсны өөдөс хадаж чимэглэсэн. Даавуун унжлагатай. Эх хувь, нэн ховор үзмэр.

3	Цаатан бөөгийн дээл	Y.55.13	1 /нэг/	Захны өндөр 7 см, урт 38 см, дээлний захаас хормой хүртэлх урт 111 см, хормойн цацгийн урт 5 см, хормойн өргөн 89 см, өргөн 86 см, ханцуйн өргөн 19 см	ХД0079482	Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис III. УБ., 2014 Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис, УБ хотод 2006 онд зохион байгуулагдсан Монгол ахуй үзэсгэлэнд тавигдсан.	Бүтээгч: Лхагважий, 1919 он Материал: Даавуу, ноос, арьс, торго, шувууны өд, төмөр, улаан шүр, гууль Олдсон газар: Хөвсгөл, Рэнчинлхүмбэ сум, Тэнгис. Босоо зах, дөрвөлжин энгэртэй. Суганаас доош гадна, дотор энгэр, хормойг дагуулан 3 см өргөн хар хилэн мөшгөөр тавьсан. Зүүн, баруун мөр дээр 19 см урт шувууны өдтэй. Хоёр мөрөн дээр, ханцуйн доор тус бүр гурав гурван богино суран цацагтай. Дөрвөн эгнээ манжлага, унжлагатай. Нийт 118 ширхэг. Нум хэлбэрийн зэлнээс зөв 6, буруу 3 эрчлээстэй доош 3 залган хэлхсэн том хонхинуур дөрөв, эрчлээсгүй 2 шихрэг том, жижиг 7 ширхэг хонхинуур зүүсэн. Могой манжигийн ам, нүдийг улаан шүр оёж чимгэлсэн. Хос даавуун гуталтай. Эх хувь, Нэн ховор үзмэр.
4	Бөөгийн хувцас, хэрэглэл	Y.08.24.05	2 /хоёр/ ширхэг 3 иж бүрдэл	Дээлийн урт 83 см, өр 66 см, хормойн өргөн 73 см, Гутлын өндөр 44 см, улны урт 24 см, түрийний өр 18 см	ХД0056124	Хөвсгөл аймгийн Музейн үзмэрийн дээжис зураг каталоги УБ., 2021,	Бүтээгч: Охижий удган. 1820-иод он. Дархад. Хэрэглэж байсан: Охижий, түүний охин, зээ Хулгана удган нар. Материал: Амьтны арьс, даавуу, төмөр Олдсон газар: Хөвсгөл, Рэнчинлхүмбэ сум. Гөрөөсний арьсыг боловсруулан зүйж оёсон дөрвөлжин энгэртэй, босоо захтай богино дээл. Нуруундаа хоёр давхар зэлтэй, зэл бүрээс гурав, гурван хонхинууртай. Өнгийн даавуугаар хонины

							ноосыг бүрж хийсэн манжлага, өнгө бүрийн даавуун унжлагатай. Урт нарийн түрийтэй, мухар хоншоортой, түрийний гадна талд 3 хэсэг даавуун манжлага, шагайн хэсэгт дугуй хэлбэрийн дүрс оёсон, улгүй, арьсан гутал. Эх хувь, Эртний хэв шинжээ хадгалсан нэн ховор үзмэр.
5	Төгсжаргалан тоглоом	Y.71.10	1 /нэг/ ширхэг 25 иж бүрдэл	Урт 14.5 см, өргөн 10.2 см	ХД0097921	Нандинбилиг .Г, Монгол тоглоомын аман зохиол:Дүр, бэлгэдэл, УБ., 2024	Бүтээгч: С.Жүгдэржав, 1966 он, Халх. Материал: Цаас, өнгийн будаг Олдсон газар: Хөвсгөл, Галт сум. Цагаан өнгийн хатуувтар цаасан дээр зурж, усан будгаар өнгө ялган будаж бүтээсэн тоглоом. Отго жинстэй малгай, ёст өргөө гэр, исэр олбог, хан ор, хантааз, нум саадаг, морь, үхэр, хонь, ямаа гэхчлэн арван нэгэн зүйлийн эд хэрэглэлийн дүрс бүхий нийт 25 ширхэг хөзөртэй. “Төгсжаргалан” -г тоглогчид хоёр тал болж суугаад шагай юм уу шоо орхиж мал, эдийг үнэлэн авч наадах төрийн бэлгэдлийн цогц шинжээрээ онцлог бөгөөд төр иргэний харилцаанд сургах зорилготой тоглоом байжээ. Эх хувь, одоогоор уг тоглоомын цорын ганц хувь юм.
Нийт 5 дэсийн 6 ширхэг 28 иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсэг							

МЭДЭЭЛЭЛ БЭЛТГЭСЭН: ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АЖИЛТАН М.ОДМАА

МОНГОЛ УЛСЫН ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

УНБМС-ийн дугаар: ХД0055275

Өмчлөгч: Монгол улс	
Эзэмшигч: Хөвсгөл аймгийн музей	**РД:**

Музейн зэрэглэл:	Орон нутгийн

Дурсгалт зүйлийн оршин байгаа хаяг:

Дурсгалт зүйлийн нэр: Хүдрийн хайлш цутгагч	**Хувийн дугаар:** 62.14
Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр: Цутгуурын чулуун шанага	

Төрөл зүйл: 1. АРХЕОЛОГИЙН ЦУГЛУУЛГА -> 1.4 Ахуй хэрэглээний эд өлгийн зүйл

Холбогдох он цаг: 4. Шинэ чулуун зэвсгийн үе (Неолитын үе) / НТӨ 8000 - 3000 жил /

Соёлын өвийн зэрэглэл:	
Хосгүй үнэт	**Шийдвэр:**
Үнэт	**Шийдвэр:**

Эх бүтээл

Ховор, түгээмэл байдал: Ховор
Ашиглалтын байдал: Үзүүллэгт
Үнэлгээ: 260000.00

Бүтээлчийн нэр:	
Дэг сургууль хийц:	
Материал, арга ажиллагаа: Чулуу, Хонхойлж зассан. Сийлсэн.	

Баримтжуулалтын гэрэл зураг:	**photo**	**photo**	**photo**

Хэмжээ	Өндөр	Өргөн (урт)	Зузаан	Голч	Жин
Ерөнхий	11.00	0.00, 18.00	0.00	7.00	2600.00
Бусад хэмжээс: Урт -18см, өн -11см, амсрын дм -7см, ёроолын дм -10см, бариулын урт -9см. Жин-2600гр					

Иж бүрдэл: 1	**Тоо ширхэг**
	1
Гарал үүсэл: Монгол	

Тодорхойлолт:
Дүрслэн бичих: Бүтэн. Хар саарал өнгөтэй, бариултай, аяга хэлбэртэй, дотор талыг нь хонхойлгож зассан, урд талдаа амьтны дүрс сийлсэн чулуун шанага.
Тэмдэг бичээс: Урд талын өргөн хэсэгт эвэртэй ан амьтны дүрсийг зурж гүехэн сийлсэн.
Ялгагдах онцлог: Саарал өнгийн зөөлөн чулууг дугуйруулан засаж голд нь гүн хонхойлон ухаж, өөрөөс нь бариул гаргасан чулуун шанага. Хавтгай ёроолтой, зузаан ханатай чулуун шанагын өөг даран өнгөлж янзлан, бариул дээр жижиг хонхорхой гаргасан.
Зориулалт: Шингэн зүйл агуулах сав.

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мэдээлэл:

Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ

Хадгалалтын байдал:
Бүрэн бүтэн байдал: Бүрэн
Чанар байдал: sain
Гэмтэл: Харагдах гэмтэлгүй.

Хамгаалалтад авсан шийдвэр:

Товч түүх:
Холбогдох газар, орон: Бүтэн. Хар саарал өнгөтэй, бариултай, аяга хэлбэртэй, дотор талыг нь хонхойлгож зассан, урд талдаа амьтны дүрс сийлсэн чулуун шанага.
Хэрэглэж байсан хүн: Мөнхбат
Цуглуулагчийн нэр: Хөвсгөл аймгийн музей
Бүтээлчийн түүх:

Бүртгэлийн түүх:
Хуучин хувийн дугаар: 017-63
Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар: 141
Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар:

Сэргээн засварлагдсан байдал:	**СЗБ №**

Хуулбар хийгдсэн байдал:

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал:

Үзэсгэлэнгийн төрөл	Улс	Эхэлсэн огноо	Дууссан огноо	Үзэсгэлэнгийн нэр	Даатгалын үнэ

Шилжилт хөдөлгөөн:

Судлагдсан байдал:

Хөвсгөл аймгийн Төв музейн археологийн үзмэрийн дээжис УБ., 2024, Хөвсгөл аймгийн Музейн үзмэрийн дээжис УБ., 2021, 106 тал, Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис III. 354-374 –р тал. УБ., 2014

Хавсралт материалын тэмдэглэл:

Бүртгэсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

Байгууллага, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улсын нэгдсэн (доогуур зур) бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа:

Д/д	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Хадгаламжийн дугаар
1	Гэрэл зураг		
2	Негатив хальс		
3	Дуу, дүрс бичлэгийн хуурцаг		
4	CD/DVD/BD		
5	Архив, ном, хэвлэлийн баримт		
6	Бусад		

Бүрдүүлэлт хийсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

МОНГОЛ УЛСЫН ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

УНБМС-ийн дугаар: ХД0079482

Өмчлөгч: Монгол улс	
Эзэмшигч: Хөвсгөл аймгийн музей	**РД:**

Музейн зэрэглэл:	Орон нутгийн

Дурсгалт зүйлийн оршин байгаа хаяг:

Дурсгалт зүйлийн нэр: Цаатан бөөгийн дээл	**Хувийн дугаар:** 55.13
Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр: Цаатан бөөгийн дээл	

Төрөл зүйл: 4. ШАШИН ШҮТЛЭГ -> 4.1 Бөө мөргөлийн эд өлгийн зүйл -> 4.1.1 Бөөгийн хувцас, хэрэглэл -> 4.1.1.2 Бөөгийн дээл

Холбогдох он цаг: XIX -XX зуун

Соёлын өвийн зэрэглэл:	
Хосгүй үнэт	**Шийдвэр:**
Үнэт	**Шийдвэр:**

Эх бүтээл

Ховор, түгээмэл байдал:
Ашиглалтын байдал: Сан хөмрөгт
Үнэлгээ: 800000.00

Бүтээлчийн нэр:	Лхагваажий
Дэг сургууль хийц:	
Материал, арга ажиллагаа: Даавуу, торго, утас, Даавуу, торго, шувууны өд, арьс, төмөр, шүр ашиглан гараар оёсон.	

Баримтжуулалтын гэрэл зураг:	**photo**	**photo**	**photo**

Хэмжээ	Өндөр	Өргөн (урт)	Зузаан	Голч	Жин
Ерөнхий	0.00	0.00, 0.00	0.00	0.00	0.00
Бусад хэмжээс: 111х86см Жин- 3145 гр /2019 онд жин -3280гр байна/ Захны өндөр 7 см, урт 38 см, энгэрийн муруй 34 см, хараа 11 см, энгэрийн уяны урт 32-44см, дээлний захаас хормой хүртэлх урт 110 см, хормойн цацгийн урт 5 см, хормойн өргөн 89 см, ханцуйн өргөн 19 см, нэг ханцуйнх нь					

Иж бүрдэл: 1	**Тоо ширхэг**
	1
Гарал үүсэл: Монгол (Цаатан)	

Тодорхойлолт:
Дүрслэн бичих: Хүрэн бор даалимбаар хийсэн, мөрөн дээр ширэн суурьтай, дээр нь өд хатгасан өнгийн даавуу, торгон манжигтай, энгэр дээрээ хар төмрөн нэг зэлтэй зэлнээсээ 2-3 нь үе холбого бэхэлсэн том хар төмрөн 2 хонхинууртай, хормойн эргэн тойрон өргөн хар цэмбээр эмжсэн, 3 шар товчтой, могой хэлбэрийн манжигтай үзүүрт 4 ширхэг жижиг шүртэй дээл. Өвөр тал. Босоо зах, дөрвөлжин энгэртэй, зах, энгэрийг улбар ягаан торгоор дан өргөн эмжсэн. Суганаас доош гадна, дотор энгэр, хормойг дагуулан 3 см өргөн хар хилэн мөшгөөр тавьсан. Зүүн, баруун мөр дээр ижил хэлбэр хэмжээтэй 19 см урт шувууны өд арьсан сууринд багцлан бэхэлсэн. Шувууны өдний сууриас баруунд улаан цоохор,зүүнд бор өнгийн даавуун 63, 69 см урт уяа бэхэлсэн. Баруун талын мөрөнд зэрэгцээ 3, зүүн талд 2 хэсэг богино суран цацагтай. Зах, суга, ташаанд тус бүр нэг хөөмөл гуулин товчтой, энгэр, хормойд бор өнгийн даавуун уяатай. Баруу, зүүн ханцуй доор тус бүр гурав гурван богино, хормойг тойруулан нимгэн арьсийг салаалан суран цацаг буюу салбага оёсон, Зүүн эгэмд зүүнээс дараалан хөх болон улаан цоохор богино бүч, улаан, хөх цоохор бүч, улаан цоохор 2 могой /хүү/, улаан цоохор бүч бэхэлсэн хүрэн бор өнгөтэй даавуу дээл. Ар тал: Дөрвөн эгнээ манжигтай. 1. Дал, шилэн хүзүүнд гурваар эгнүүлсэн 24 ширхэг (146 см) урт могой бүрмэл манжиг (нэг нь зангилаатай), 26 ширхэг өнгө бүрийн даавуу, үүлэн хээтэй шар өнгийн торгон бүч, даавуу, хадган унжлагатай, голын том хэмжээтэй улаан цоохор могой манжигийн аманд, цэнхэр торгон толгой, шар өнгийн даавуун биетэй могойн хамар, хоёр нүдийг төлөөлүүлэн жижиг улаан шүр оёсон. Зүүнээс: Дал орчим хар өнгийн дэвсгэр дээр өлзийт найман тахилыг зүү ороож оёсон торон чимэг, хөх, шар, хар хөх, хар өнгийн торго даавууг залгаж оёсон гурвалжин үзүүртээ шар өнгийн утсан цацагтай бүч, үзүүртээ шар, хөх өнгийн утсыг зэс утсаар шилбэлэн багцалсан цацагтай шар торгон бүч, цэнхэр, хөх өнгөтэй, улаан цоохор артай өргөн бүч дээр улаан цоохор /дунд/, ногоон цоохор /том/, бие, сүүлний хэсэгт улаан өнгийн даавууны үзүүрт суран цацаг оёсон 2 салаа унжлагатай цагаан могой /том/, хөх /дунд/, цагаан, улаан бүч, улаан /дунд/, шар 2 /дунд/, улаан эрээн /том/, тас хар /том/, цагаан цоохор өнгөтэй 1 заниглаатай /том/, хадган унжлага, улаан, цэнхэр, шар торгийг гурвалжлан залгасан өнгө, улаан даавуун артай өргөн бүч дээр жижиг хонх, үзүүрт нь жижиг төмөр чимэг зүүсэн. Улаан цоохор /дунд/, улаан бүч, цагаан цоохор /дунд/, хөх толгой, шар хүзүү хөх цагаан цоохор бие, хүрэн улаан цоохор үзүүртээ арьсан цацагтай, нүд хамрыг улаан шүр, хүзүүнд ногоон, их биеийн дунд хөх, сүүлний угт ногоон өнгийн цацаг бэхэлсэн могой /том/, улаан шүрэн хамартай, сүүлний үзүүрт суран цацагтай, хүзүү, биед үзүүртээ нарийн суран цацагтай хөх өнгийн салаа богино унжлагатай улаан цоохор /дунд/, улаан цоохор /дунд/ могойтой, улбар шар судалтай улаан бүч 2, ногоон цоохор бүч, улаан, ногоон залгамал хадган унжлага, ногоон цоохор /дунд/, улаан цоохор /дунд/, шар хадган унжлага, улаан цоохор /өргөн том/, хөх цоохор /том/, ногоон цоохор /том/, үүлэн хээтэй шар торгон өргөн бүч, улаан цоохор /бүч/, шар алаг бүч, хар цоохор могой /дунд/, биед хүрэн улаан богино бүчин унжлагатай хар хөх /дунд/, арьсан цацаг зангидсан ногоон бүч, шар унжлага, улаан эрээн /дунд/, ногоон цоохор 2 бүч, улаан цоохор 2 бүч, улаан цоохор /хүү/, ногоон даавуун бүч дээр шүр, сувсан чимэгтэй улаан цоохор богино бүч давхарлан оёсон манжигтай. 2. Дунд хэсэгт 7 ширхэг могойн манжиг, 9 ширхэг даавуун унжлага бүч. Баруун дал орчим шар цоохор болон улаан цоохор бүч дээр улаан цоохор 6 ширхэг ижил хэлбэр хэмжээтэй могой /дунд/, улаан /хүү/ манжигтай. Зүүн далны доор улаан, хөх цоохор даавуун 7 ширхэг бүч дээр улаан, болон хөх цоохор ижил хэмжээтэй 3 /дунд/, улаан могойтой /хүү/. 3. Доор нь баруунаас ногоон, улаан, ягаан, шар даавуун цуварсан 3 багц даавуун цацагтай хас болон цэцгэн хээтэй бор шаргал өргөн бүч, шар /дунд/, шар сүүлтэй хөх /дунд/, улаан цоохор 2 бүчтэй манжиг. 4. Гол нуруунаас зүүн суга хүртэл улаан цоохор бүч, улаан цоохор 2 могой /дунд/, хөх 2 могой /дунд/, цагаан цоохор толгой, сүүлтэй, ногоон биетэй хүзүү бие, сүүл хэсэгт улаан уоохор даавуун богино бүчтэй могой /дунд/, цагаан цоохор сүүлтэй улаан цоохор /дунд/, дундаа хөх судалтай улаа бүч, улаан цоохор 2 бүч, улаан цоохор могой /хүү/ манжиг. 5. Бүсэлхийд 9 ширхэг могойн манжиг, 33 ширхэг даавуун бүч, унжлагатай. Баруунаас шар эрээн бүч, шар могой /дунд/, ногоон цоохор /дунд/, ногоон толгой, хөх цоохор биетэй /том/, улаан судалтай цагаан бүч, бор шаргал бүч, ногоон цоохор 2 бүч, 2 заниглаатай хар могой /дунд/, хүрэн бүч, ногоон 2 бүч, шар 4 бүч, улаан цоохор бүч, ногоон торгон богино унжлага, ногоон 2 бүч, хүрэн могой /хүү/, ногоон цоохор 2 бүч, хар судалтай цагаан даавуу бүч, хүрэн судалтай сүүлтэй ногоон торгон утсаар бөөрөнхийлж сүлжсэн жижиг могойн биед шар даавуун 2 заниглаатай бүч зангидсан /хүү/, улбар шар 2 бүч, шар бүч, улаан цоохор бүч, хүрэн улаан 2 бүч, цагаан унжлага, ногоон 2 бүч, ягаан цоохор торгон бүч, хар 3 могой /дунд/, шар торгон өнгөтэй цагаан даавуу артай бүч, улаан цоохор 2 бүч, хөх цоохор бүчтэй манжиг. Ар нуруун дээр тэгш өнцөгт хэлбэрийн элдсэн арьс оёж дээр нь доод ирмэгийг долгио хэлбэртэй засан нимгэн хавтгай 2 төмрийг хооронд нь нарийн сураар үдэж холбон захын 2 үзүүрийг суран түдүүлээс тогтоосон. Дээр нь зөв, буруу эрчлээтэй нум хэлбэрийн зэл (урт 28 см) нарийн ширэн түдүүлд бэхэлсэн. Зэлнээс баруун талаас зөв эрчлээстэй 2 залгааны үзүүрт зөв эрчтэй том хонхинуур, эрчлээгүй 2 жижиг хонхинуур, буруу эрчлээтэй 2 залааны үзүүрт буруу эрчтэй том хонхинуур, эрчгүй 5 ширхэг жижиг хонхинуур, зөв эрчтэй 2 залгаанаас эрчгүй том хонхинуур, эрчгүй том 2 хонхинуур, зөв эрчтэй 1, эрчгүй 1 залгаанаас зөв эрчтэй том хонхинууртай. Нийт 13 хонхинууртай.
Тэмдэг бичээс:
Ялгагдах онцлог:

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мэдээлэл:

Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ

Хадгалалтын байдал:
Бүрэн бүтэн байдал: Бүрэн
Чанар байдал: dund
Гэмтэл: Маш их хиртсэн, муудаж урагдсан, гандсан. Соёлын өвийн төвд сэргээн засварлагдсан. 2018 оны 3 сард Элэгдэж хуучирсан.

Хамгаалалтад авсан шийдвэр:

Товч түүх:
Холбогдох газар, орон: Хүрэн бор даалимбаар хийсэн, мөрөн дээр ширэн суурьтай, дээр нь өд хатгасан өнгийн даавуу, торгон манжигтай, энгэр дээрээ хар төмрөн нэг зэлтэй зэлнээсээ 2-3 нь үе холбого бэхэлсэн том хар төмрөн 2 хонхинууртай, хормойн эргэн тойрон өргөн хар цэмбээр эмжсэн, 3 шар товчтой, могой хэлбэрийн манжигтай үзүүрт 4 ширхэг жижиг шүртэй дээл. Өвөр тал. Босоо зах, дөрвөлжин энгэртэй, зах, энгэрийг улбар ягаан торгоор дан өргөн эмжсэн. Суганаас доош гадна, дотор энгэр, хормойг дагуулан 3 см өргөн хар хилэн мөшгөөр тавьсан. Зүүн, баруун мөр дээр ижил хэлбэр хэмжээтэй 19 см урт шувууны өд арьсан сууринд багцлан бэхэлсэн. Шувууны өдний сууриас баруунд улаан цоохор,зүүнд бор өнгийн даавуун 63, 69 см урт уяа бэхэлсэн. Баруун талын мөрөнд зэрэгцээ 3, зүүн талд 2 хэсэг богино суран цацагтай. Зах, суга, ташаанд тус бүр нэг хөөмөл гуулин товчтой, энгэр, хормойд бор өнгийн даавуун уяатай. Баруу, зүүн ханцуй доор тус бүр гурав гурван богино, хормойг тойруулан нимгэн арьсийг салаалан суран цацаг буюу салбага оёсон, Зүүн эгэмд зүүнээс дараалан хөх болон улаан цоохор богино бүч, улаан, хөх цоохор бүч, улаан цоохор 2 могой /хүү/, улаан цоохор бүч бэхэлсэн хүрэн бор өнгөтэй даавуу дээл. Ар тал: Дөрвөн эгнээ манжигтай. 1. Дал, шилэн хүзүүнд гурваар эгнүүлсэн 24 ширхэг (146 см) урт могой бүрмэл манжиг (нэг нь зангилаатай), 26 ширхэг өнгө бүрийн даавуу, үүлэн хээтэй шар өнгийн торгон бүч, даавуу, хадган унжлагатай, голын том хэмжээтэй улаан цоохор могой манжигийн аманд, цэнхэр торгон толгой, шар өнгийн даавуун биетэй могойн хамар, хоёр нүдийг төлөөлүүлэн жижиг улаан шүр оёсон. Зүүнээс: Дал орчим хар өнгийн дэвсгэр дээр өлзийт найман тахилыг зүү ороож оёсон торон чимэг, хөх, шар, хар хөх, хар өнгийн торго даавууг залгаж оёсон гурвалжин үзүүртээ шар өнгийн утсан цацагтай бүч, үзүүртээ шар, хөх өнгийн утсыг зэс утсаар шилбэлэн багцалсан цацагтай шар торгон бүч, цэнхэр, хөх өнгөтэй, улаан цоохор артай өргөн бүч дээр улаан цоохор /дунд/, ногоон цоохор /том/, бие, сүүлний хэсэгт улаан өнгийн даавууны үзүүрт суран цацаг оёсон 2 салаа унжлагатай цагаан могой /том/, хөх /дунд/, цагаан, улаан бүч, улаан /дунд/, шар 2 /дунд/, улаан эрээн /том/, тас хар /том/, цагаан цоохор өнгөтэй 1 заниглаатай /том/, хадган унжлага, улаан, цэнхэр, шар торгийг гурвалжлан залгасан өнгө, улаан даавуун артай өргөн бүч дээр жижиг хонх, үзүүрт нь жижиг төмөр чимэг зүүсэн. Улаан цоохор /дунд/, улаан бүч, цагаан цоохор /дунд/, хөх толгой, шар хүзүү хөх цагаан цоохор бие, хүрэн улаан цоохор үзүүртээ арьсан цацагтай, нүд хамрыг улаан шүр, хүзүүнд ногоон, их биеийн дунд хөх, сүүлний угт ногоон өнгийн цацаг бэхэлсэн могой /том/, улаан шүрэн хамартай, сүүлний үзүүрт суран цацагтай, хүзүү, биед үзүүртээ нарийн суран цацагтай хөх өнгийн салаа богино унжлагатай улаан цоохор /дунд/, улаан цоохор /дунд/ могойтой, улбар шар судалтай улаан бүч 2, ногоон цоохор бүч, улаан, ногоон залгамал хадган унжлага, ногоон цоохор /дунд/, улаан цоохор /дунд/, шар хадган унжлага, улаан цоохор /өргөн том/, хөх цоохор /том/, ногоон цоохор /том/, үүлэн хээтэй шар торгон өргөн бүч, улаан цоохор /бүч/, шар алаг бүч, хар цоохор могой /дунд/, биед хүрэн улаан богино бүчин унжлагатай хар хөх /дунд/, арьсан цацаг зангидсан ногоон бүч, шар унжлага, улаан эрээн /дунд/, ногоон цоохор 2 бүч, улаан цоохор 2 бүч, улаан цоохор /хүү/, ногоон даавуун бүч дээр шүр, сувсан чимэгтэй улаан цоохор богино бүч давхарлан оёсон манжигтай. 2. Дунд хэсэгт 7 ширхэг могойн манжиг, 9 ширхэг даавуун унжлага бүч. Баруун дал орчим шар цоохор болон улаан цоохор бүч дээр улаан цоохор 6 ширхэг ижил хэлбэр хэмжээтэй могой /дунд/, улаан /хүү/ манжигтай. Зүүн далны доор улаан, хөх цоохор даавуун 7 ширхэг бүч дээр улаан, болон хөх цоохор ижил хэмжээтэй 3 /дунд/, улаан могойтой /хүү/. 3. Доор нь баруунаас ногоон, улаан, ягаан, шар даавуун цуварсан 3 багц даавуун цацагтай хас болон цэцгэн хээтэй бор шаргал өргөн бүч, шар /дунд/, шар сүүлтэй хөх /дунд/, улаан цоохор 2 бүчтэй манжиг. 4. Гол нуруунаас зүүн суга хүртэл улаан цоохор бүч, улаан цоохор 2 могой /дунд/, хөх 2 могой /дунд/, цагаан цоохор толгой, сүүлтэй, ногоон биетэй хүзүү бие, сүүл хэсэгт улаан уоохор даавуун богино бүчтэй могой /дунд/, цагаан цоохор сүүлтэй улаан цоохор /дунд/, дундаа хөх судалтай улаа бүч, улаан цоохор 2 бүч, улаан цоохор могой /хүү/ манжиг. 5. Бүсэлхийд 9 ширхэг могойн манжиг, 33 ширхэг даавуун бүч, унжлагатай. Баруунаас шар эрээн бүч, шар могой /дунд/, ногоон цоохор /дунд/, ногоон толгой, хөх цоохор биетэй /том/, улаан судалтай цагаан бүч, бор шаргал бүч, ногоон цоохор 2 бүч, 2 заниглаатай хар могой /дунд/, хүрэн бүч, ногоон 2 бүч, шар 4 бүч, улаан цоохор бүч, ногоон торгон богино унжлага, ногоон 2 бүч, хүрэн могой /хүү/, ногоон цоохор 2 бүч, хар судалтай цагаан даавуу бүч, хүрэн судалтай сүүлтэй ногоон торгон утсаар бөөрөнхийлж сүлжсэн жижиг могойн биед шар даавуун 2 заниглаатай бүч зангидсан /хүү/, улбар шар 2 бүч, шар бүч, улаан цоохор бүч, хүрэн улаан 2 бүч, цагаан унжлага, ногоон 2 бүч, ягаан цоохор торгон бүч, хар 3 могой /дунд/, шар торгон өнгөтэй цагаан даавуу артай бүч, улаан цоохор 2 бүч, хөх цоохор бүчтэй манжиг. Ар нуруун дээр тэгш өнцөгт хэлбэрийн элдсэн арьс оёж дээр нь доод ирмэгийг долгио хэлбэртэй зассан нимгэн хавтгай 2 төмрийг хооронд нь нарийн сураар үдэж холбон захын 2 үзүүрийг суран түдүүлээс тогтоосон. Дээр нь зөв, буруу эрчлээтэй нум хэлбэрийн зэл (урт 28 см) нарийн ширэн түдүүлд бэхэлсэн. Зэлнээс баруун талаас зөв эрчлээстэй 2 залгааны

Хэрэглэж байсан хүн: Шөөлий, Хөвсгөл аймаг Рэнчинлхүмбэ сум, 1950 он хүртэл.
Цуглуулагчийн нэр: Шөөлий, Чимид
Бүтээлчийн түүх:

Бүртгэлийн түүх:
Хуучин хувийн дугаар: 01-291
Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар: 222
Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар:

Сэргээн засварлагдсан байдал:	**СЗБ №**

Хуулбар хийгдсэн байдал:

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал:

Үзэсгэлэнгийн төрөл	**Улс**	**Эхэлсэн огноо**	**Дууссан огноо**	**Үзэсгэлэнгийн нэр**	**Даатгалын үнэ**

Шилжилт хөдөлгөөн:

Судлагдсан байдал: Үгүй

Хавсралт материалын тэмдэглэл:

Бүртгэсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

Байгууллага, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улсын нэгдсэн (доогуур зур) бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа:

Д/д	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Хадгаламжийн дугаар
1	Гэрэл зураг		
2	Негатив хальс		
3	Дуу, дүрс бичлэгийн хуурцаг		
4	CD/DVD/BD		
5	Архив, ном, хэвлэлийн баримт		
6	Бусад		

Бүрдүүлэлт хийсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

МОНГОЛ УЛСЫН ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

УНБМС-ийн дугаар: ХД0056124

Өмчлөгч: Монгол улс	
Эзэмшигч: Хөвсгөл аймгийн музей	**РД:**

Музейн зэрэглэл:	Орон нутгийн

Дурсгалт зүйлийн оршин байгаа хаяг:

Дурсгалт зүйлийн нэр: Бөөгийн дээл, гутал	**Хувийн дугаар:** 08.24.05
Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр: Бөөгийн дээл, гутал	

Төрөл зүйл: 4. ШАШИН ШҮТЛЭГ -> 4.1 Бөө мөргөлийн эд өлгийн зүйл -> 4.1.1 Бөөгийн хувцас, хэрэглэл

Холбогдох он цаг: XIX зууны эхэн үе

Соёлын өвийн зэрэглэл:	
Хосгүй үнэт	**Шийдвэр:**
Үнэт	**Шийдвэр:**

Эх бүтээл

Ховор, түгээмэл байдал: Ховор
Ашиглалтын байдал: Үзүүллэгт
Үнэлгээ: 2800000.00

Бүтээлчийн нэр:	Охижий удган
Дэг сургууль хийц:	
Материал, арга ажиллагаа: Даавуу, Даавуу, төмөр, гөрөөсний арьс	

Баримтжуулалтын гэрэл зураг:	**photo**	**photo**	**photo**

Хэмжээ	Өндөр	Өргөн (урт)	Зузаан	Голч	Жин
Ерөнхий	83.00	66.00, 0.00	0.00	0.00	0.00

Бусад хэмжээс: Хэмжээ: Өндөр 83 см, өргөн 76 см, хормойн өргөн 82 см, цацаг 10 х 1 см, энгэрийн ухлаадас 25 см, хараа 12 см, суганы өргөн 24 см, ханцуйн үзүүрийн өргөн 14 см, суганы цоорхойн голч 6.5 см, дээд зэл 20 х 2 см, доод зэл 16 х 2 см, бүсний урт 74 см. Гутлын өндөр 44 см, улны урт 24 см, турийний өргөн 18 см. Нийт жин 3355 гр

Иж бүрдэл: 2	**Тоо ширхэг**
	1
Гарал үүсэл: Дархад, Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сум.	

Тодорхойлолт:
Дүрслэн бичих: Бүрэн. 1. Гөрөөсний арьсыг зүйж хийсэн богино дээл, нуруундаа хоёр давхар зэлтэй, зэл бүрээс гурав, гурван хонхинууртай. Өнгийн даавуугаар хонины ноосыг бүрж хийсэн манжигтай мөн өнгө бүрийн даавуун унжлагатай. 2. Цагаан өнгөтэй арьсыг оймс хэлбэртэй хийсэн, түрийний гадна талд 3 хэсэг даавуун манжигтай, шагайн хэсэгт дугуй хэлбэрийн дүрс оёсон. Хоншоор түрийний залгаа оёдлыг улаан өнгийн даавуугаар дарж оёсон. Дээлийн өвөр тал: Гөрөөсний арьсыг боловсруулан зүйж оёсон богино дээл. Босоо зах болон ханцуйн үзүүрийн хөх өнгийн нарийн даавуун дан эмжээрийг дагуулан амьтны үс оёсон, даавуун дан эмжээртэй дөрвөлжин хэлбэрийн хүү энгэртэй, тал энгэрээс доош хормой хүртэл цуулбар, хоёр суга цоорхой, 2 ташаанд гурвалжин оруулга оёж өргөн болгосон, дооров арьсан цацагтай хормойтой богино дээл. Зах, энгэр, суга, ташаанд тус бүр 1, дотоод хормой, гадна энгэрийг холбож тогтоох цуварсан 4 суран уяатай. Зүүн мөрөнд хөх өнгийн даавуун 3 салаа, баруун энгэрт цагаан болон хөх тус бүр 3 салаа, зүүн энгэрт цагаан /3 салаа/ болон хүрэн улаан /7 салаа/, баруун ханцуйн голд 3 салаа хөх өнгийн даавуун бүрмэл манжигтай. Дээлийн ар тал: Нурууны голд өргөн хавтгай бага зэрэг нуман хэлбэрийн давхар төмөр зэлтэй. Дээд зэлний баруунд буруу эрчтэй 1, эрчлээгүй 1, гол, болон зүүнд зөв, буруу эрчтэй тус бүр 1, эрчгүй 1 нийт 8 ширхэг холбоготой, доод зэлний баруун, гол, зүүн бүгд тус бүр зөв 2, буруу 1 эрчтэй том хэмжээтэй нийт 9 ширхэг зэв буюу харвуултай. /урт 13 см, өргөн 2 см/ Улаан цоохор өнгийн могой бүстэй /урт 74 см/. Баруун мөрөнд 3, ханцуйд 1, зүүн мөрөнд 2 тус бүр 3 салаа манжиг, хоёр ханцуйн бугалга орчимд зөв, буруу эрчтэй холбоготой, зэлний доор баруун мөргөлд 2 салаа 23 ширхэг өнгө бүрийн даавуун цуулбар унжлага, 10 манжиг, дунд мөргөлд хөх өнгийн даавуу дээр дээрээс доош цувуулан нар, уул, улаан өнгийн толгой шийр сүүлтэй хонь, эвэртэй, хүзүү, бөөр дөрвөн хөлний үе алаг цагаан ямаа, хүзүү, чээжээр улаан, гэдсээр саарал судалтай цагаан зүстэй морь, хар толгой, улаан сэрвээтэй цагаан зүсмийн үхэр, цагаан зүстэй тэмээ зэрэг 5 хошуу мал, шувуу, үндэстэй, салаа мөчиртэй мод дүрсэлсэн хатгамал сүүл нуруу (68 х 4.5 см), унжлага 3, манжиг 20, зүүн мөргөлд унжлага 25, манжиг 13 салааг төмөр цагаригаас бэхэлж тогтоосон байна. Хормойн баруун, зүүн талд 4 салаа 77 - 80 см урт манжиг оёсон арьсан дээл. Өнгийн даавуугаар хонины ноосыг бүрж, үзүүрт нь арьс болон даавуун цацаг оёсон манжигтай. Гараар оёсон дээл. Гутал: Урт нарийн түрийтэй, мухар хоншоортой, түрийний гадна талд 3 хэсэг даавуун манжлага, шагайн хэсэгт дугуй хэлбэрийн дүрс оёсон, улгүй, арьсан хос гутал.
Тэмдэг бичээс:
Ялгагдах онцлог: Арьсан дээл, гутлын хоншоор хэсэгт цагаан өнгийн утсаар салаалж оёсон.
Зориулалт: Бөөгийн зан үйлд өмсөж хэрэглэдэг хувцас.

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мэдээлэл:

Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ

Хадгалалтын байдал:
Бүрэн бүтэн байдал: Бүрэн
Чанар байдал: dund
Гэмтэл: Урагдаж цоорсон. Элэгдэж хуучирсан

Хамгаалалтад авсан шийдвэр:

Товч түүх:
Холбогдох газар, орон: Бүрэн. 1. Гөрөөсний арьсыг зүйж хийсэн богино дээл, нуруундаа хоёр давхар зэлтэй, зэл бүрээс гурав, гурван хонхинууртай. Өнгийн даавуугаар хонины ноосыг бүрж хийсэн манжигтай мөн өнгө бүрийн даавуун унжлагатай. 2. Цагаан өнгөтэй арьсыг оймс хэлбэртэй хийсэн, түрийний гадна талд 3 хэсэг даавуун манжигтай, шагайн хэсэгт дугуй хэлбэрийн дүрс оёсон. Хоншоор түрийний залгаа оёдлыг улаан өнгийн даавуугаар дарж оёсон. Дээлийн өвөр тал: Гөрөөсний арьсыг боловсруулан зүйж оёсон богино дээл. Босоо зах болон ханцуйн үзүүрийн хөх өнгийн нарийн даавуун дан эмжээрийг дагуулан амьтны үс оёсон, даавуун дан эмжээртэй дөрвөлжин хэлбэрийн хүү энгэртэй, тал энгэрээс доош хормой хүртэл цуулбар, хоёр суга цоорхой, 2 ташаанд гурвалжин оруулга оёж өргөн болгосон, дооров арьсан цацагтай хормойтой богино дээл. Зах, энгэр, суга, ташаанд тус бүр 1, дотоод хормой, гадна энгэрийг холбож тогтоох цуварсан 4 суран уяатай. Зүүн мөрөнд хөх өнгийн даавуун 3 салаа, баруун энгэрт цагаан болон хөх тус бүр 3 салаа, зүүн энгэрт цагаан /3 салаа/ болон хүрэн улаан /7 салаа/, баруун ханцуйн голд 3 салаа хөх өнгийн даавуун бүрмэл манжигтай. Дээлийн ар тал: Нурууны голд өргөн хавтгай бага зэрэг нуман хэлбэрийн давхар төмөр зэлтэй. Дээд зэлний баруунд буруу эрчтэй 1, эрчлээгүй 1, гол, болон зүүнд

бүр 3 салаа манжиг, хоёр ханцуйн бугалга орчимд зөв, буруу эрчтэй холбоготой, зэлний доор баруун мөргөлд 2 салаа 23 ширхэг өнгө бүрийн даавуун цуулбар унжлага, 10 манжиг, дунд мөргөлд хөх өнгийн даавуу дээр дээрээс доош цувуулан нар, уул, улаан өнгийн толгой шийр сүүлтэй хонь, эвэртэй, хүзүү, бөөр дөрвөн хөлний үе алаг цагаан ямаа, хүзүү, чээжээр улаан, гэдсээр саарал судалтай цагаан зүстэй морь, хар толгой, улаан сэрвээтэй цагаан зүсмийн үхэр, цагаан зүстэй тэмээ зэрэг 5 хошуу мал, шувуу, үндэстэй, салаа мөчиртэй мод дүрсэлсэн хатгамал сүүл нуруу (68 х 4.5 см), унжлага 3, манжиг 20, зүүн мөргөлд унжлага 25, манжиг 13 салааг төмөр цагаригаас бэхэлж тогтоосон байна. Хормойн баруун, зүүн талд 4 салаа 77 - 80 см урт манжиг оёсон арьсан дээл. Өнгийн даавуугаар хонины ноосыг бүрж, үзүүрт нь арьс болон даавуун цацаг оёсон манжигтай. Гараар оёсон дээл. Гутал: Урт нарийн түрийтэй, мухар хоншоортой, түрийний гадна талд 3 хэсэг даавуун манжлага, шагайн хэсэгт дугуй хэлбэрийн дүрс оёсон, улгүй, арьсан хос гутал.
Хэрэглэж байсан хүн: Охижий удган
Цуглуулагчийн нэр: Хөвсгөл аймгийн музей, Д.Пүрэвжий 2008 онд.
Бүтээлчийн түүх: Бүтээгч: Охижий удган 1820 -иод оны үед нутгийн анчдаар 20 гаруй гөрөөс авлуулж түүн дотроос тэрж хийсэн хувцас. Хэрэглэж байсан: Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх суманд амьдарч байсан Хулгана удган эмэг эх Охижий удганаас өвлөн авч хэрэглэж байсан.

Бүртгэлийн түүх:
Хуучин хувийн дугаар:
Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар: 807
Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар:

Сэргээн засварлагдсан байдал:	**СЗБ №**

Хуулбар хийгдсэн байдал:

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал:

Үзэсгэлэнгийн төрөл	Улс	Эхэлсэн огноо	Дууссан огноо	Үзэсгэлэнгийн нэр	Даатгалын үнэ

Шилжилт хөдөлгөөн:

Судлагдсан байдал:

Үгүй

Хавсралт материалын тэмдэглэл:

Бүртгэсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

Байгууллага, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улсын нэгдсэн (доогуур зур) бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа:

Д/д	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Хадгаламжийн дугаар
1	Гэрэл зураг		
2	Негатив хальс		
3	Дуу, дүрс бичлэгийн хуурцаг		
4	CD/DVD/BD		
5	Архив, ном, хэвлэлийн баримт		
6	Бусад		

Бүрдүүлэлт хийсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ /Албан газар, албан тушаал/

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

МОНГОЛ УЛСЫН ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

УНБМС-ийн дугаар: ХД0079399

Өмчлөгч: Монгол улс	
Эзэмшигч: Хөвсгөл аймгийн музей	**РД:**

Музейн зэрэглэл:	Орон нутгийн

Дурсгалт зүйлийн оршин байгаа хаяг:

Дурсгалт зүйлийн нэр: Бөөгийн онгод	**Хувийн дугаар:** 07.35.29
Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр: Бөөгийн онгод	

Төрөл зүйл: 4. ШАШИН ШҮТЛЭГ -> 4.1 Бөө мөргөлийн эд өлгийн зүйл -> 4.1.2 Бөөгийн эд хэрэгсэл -> 4.1.2.3 Бөөгийн холбогдолтой бусад

Холбогдох он цаг: XIX зууны сүүлч XX зууны эхэн үе

Соёлын өвийн зэрэглэл:	
Хосгүй үнэт	**Шийдвэр:**
Үнэт	**Шийдвэр:**

Эх бүтээл

Ховор, түгээмэл байдал: Ховор
Ашиглалтын байдал: Сан хөмрөгт
Үнэлгээ: 270000.00

Бүтээлчийн нэр:	Тодорхойгүй
Дэг сургууль хийц:	
Материал, арга ажиллагаа: Даавуу, арьс, Даавуу, амьтны үс, ноос, эсгий, самбай, сувс, утас	

Баримтжуулалтын гэрэл зураг:	**photo**	**photo**	**photo**

Хэмжээ	Өндөр	Өргөн (урт)	Зузаан	Голч	Жин
Ерөнхий	0.00	63.00, 83.00	0.00	0.00	0.00
Бусад хэмжээс: Нийт өргөн 83.5 см, өндөр 63 см, цацгийн урт 30 см, өр 4.5 см - 6,5 см, эмгэлжийн өндөр 8-9 см, өргөн 5-6 см, унжлагын урт 32 - 67 см, оосрийн урт 25 - 49 см 230 гр					

Иж бүрдэл: 1	**Тоо ширхэг**
	1
Гарал үүсэл: Монгол	

Тодорхойлолт:
Дүрслэн бичих: Бор шаргал өнгийн даавуун дээр 8 ширхэг эсгийг даавуугаар бүрж 8 хүний дүрс хадсан /эмгэлж /, эмгэлжийн гар толгойн хэсэгт хэрэмний арьсны өөдөс хадаж 9 ширхэг цагаан, шар нарийн бүсний өөдөс унжлага унжуулсан. Өвөр тал. Улаан одтой цагаан цоохор даавуугаар дээд болон хоёр хажууг нарийн эмжсэн тэгш өнцөгт хэлбэрийн бор шаргал өнгийн даавууны урд талын дээд хэсэгт зэрэгцүүлэн байрлуулсан зүйл нь: Зүүнээс багцалсан 5 салаа цуулбар даавуун унжлага, 1. Тэгш өнцөгт хэлбэрийн бор шаргал даавуу дэвсгэр дээр толгойн орой болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн бүстэй, 5 ширхэг улаан жижиг сувс хэлхэн магнайд хөндлөн тогтоосон улаан нүүртэй, нарийн утсаар хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 12 салаа цуулбар даавуун унжлага, 2. Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэртэй даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн өргөн бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, урт нарийн олон өнгийн даавуу, самбай, амьтны үстэй арьс, торго ижил хэлбэр хэмжээтэй давхарлан оёсон багц цуулбар унжлага, 3. Улаан цоохор өнгийн тэгш өнцөгт даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 7 салаа даавуун цуулбар унжлага, 4. Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн бүстэй, 5 ширхэг улаан өнгийн жижиг сувс хэлхэн хамар дагуу оёсон, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 8 салаа даавуу цуулбар унжлага, 5. Цагаан цоохор тэгш өнцөгт хэлбэрийн дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй магнайд 5 ширхэг улаан өнгийн жижиг сувс хэлхэн оёсон, нарийн утсаар хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, 8 салаа багцалсан цуулбар даавуун унжлага, 6. Цагаан цоохор тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан хөх саарал өмсгөлтэй, улаан цоохор бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар, ам дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 8 салаа цуулбар даавуун унжлага, 7. Цагаан цоохор өнгийн тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, улаан цоохор бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 13 салаа цуулбар даавуу унжлага, 8. Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 7 салаа цуулбар даавуу унжлага. Нийт 8 ширхэг эмгэлж эгнүүлэн хоёр хажуу болон эмгэлжийн завсар хооронд цуулбар даавуун унжлага оёсон. Доор нь баруун талын нэг нь хар судалтай цагаан, бусад нь ижил улаан цоохор даавуу тэгш өнцөгт хэлбэрийн 12 салаа салбантай гараар оёж бүтээсэн онгод. /Унжлагад улаан цоохор, цагаан, ногоон, улаан, бор шаргал өнгө гололсон/ Дээд хоёр булан болон голд томсон хонины ноосон уяа бэхэлсэн. Ар тал: Цулгуй ба эмгэлжийн дэвсгэр, унжлага оёсон утастай.
Тэмдэг бичээс:
Ялгагдах онцлог: Эмгэлжийг долоо нь -улаан, нэг нь саарал дээлтэй хийсэн.
Зориулалт: Бөө нарын буух үед биед нь ирж орших хий сүг, түүнийг төлөөлсөн дүрс.

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мэдээлэл:

Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ

Хадгалалтын байдал:
Бүрэн бүтэн байдал: Бүрэн
Чанар байдал: dund
Гэмтэл: Харагдах гэмтэлгүй. хиртсэн, толбо болсон. Элэгдэж хуучирсан.

Хамгаалалтад авсан шийдвэр:

Товч түүх:
Холбогдох газар, орон: Бор шаргал өнгийн даавуун дээр 8 ширхэг эсгийг даавуугаар бүрж 8 хүний дүрс хадсан /эмгэлж /, эмгэлжийн гар толгойн хэсэгт хэрэмний арьсны өөдөс хадаж 9 ширхэг цагаан, шар нарийн бүсний өөдөс унжлага унжуулсан. Өвөр тал. Улаан одтой цагаан цоохор даавуугаар дээд болон хоёр хажууг нарийн эмжсэн тэгш өнцөгт хэлбэрийн бор шаргал өнгийн даавууны урд талын дээд хэсэгт зэрэгцүүлэн байрлуулсан зүйл нь: Зүүнээс багцалсан 5 салаа цуулбар даавуун унжлага, 1. Тэгш өнцөгт хэлбэрийн бор шаргал даавуу дэвсгэр дээр толгойн орой

Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэртэй даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн өргөн бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, урт нарийн олон өнгийн даавуу, самбай, амьтны үстэй арьс, торго ижил хэлбэр хэмжээтэй давхарлан оёсон багц цуулбар унжлага, 3. Улаан цоохор өнгийн тэгш өнцөгт даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 7 салаа даавуун цуулбар унжлага, 4. Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, цагаан өнгийн бүстэй, 5 ширхэг улаан өнгийн жижиг сувс хэлхэн хамар дагуу оёсон, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 8 салаа даавуу цуулбар унжлага, 5. Цагаан цоохор тэгш өнцөгт хэлбэрийн дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй магнайд 5 ширхэг улаан өнгийн жижиг сувс хэлхэн оёсон, нарийн утсаар хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, 8 салаа багцалсан цуулбар даавуун унжлага, 6. Цагаан цоохор тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан хөх саарал өмсгөлтэй, улаан цоохор бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар, ам дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 8 салаа цуулбар даавуун унжлага, 7. Цагаан цоохор өнгийн тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр хоёр ханцуйд амьтны үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, улаан цоохор бүстэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 13 салаа цуулбар даавуу унжлага, 8. Цагаан цоохор өнгөтэй тэгш өнцөгт хэлбэрийн даавуу дэвсгэр дээр толгой дээр болон хоёр ханцуйд үс хадсан улаан цоохор өмсгөлтэй, улаан нүүртэй, нарийн утсаар нүд, хамар дүрсэлсэн эсгийг даавуугаар өнгөлсөн эмгэлж, багцалсан 7 салаа цуулбар даавуу унжлага. Нийт 8 ширхэг эмгэлж эгнүүлэн хоёр хажуу болон эмгэлжийн завсар хооронд цуулбар даавуун унжлага оёсон. Доор нь баруун талын нэг нь хар судалтай цагаан, бусад нь ижил улаан цоохор даавуу тэгш өнцөгт хэлбэрийн 12 салаа салбантай гараар оёж бүтээсэн онгод. /Унжлагад улаан цоохор, цагаан, ногоон, улаан, бор шаргал өнгө гололсон/ Дээд хоёр булан болон голд томсон хонины ноосон уяа бэхэлсэн. Ар тал: Цулгуй ба эмгэлжийн дэвсгэр, унжлага оёсон утастай.
Хэрэглэж байсан хүн:
Цуглуулагчийн нэр: Хөвсгөл аймгийн музей
Бүтээлчийн түүх:

Бүртгэлийн түүх:
Хуучин хувийн дугаар:
Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар: 227
Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар:

Сэргээн засварлагдсан байдал:	**СЗБ №**

Хуулбар хийгдсэн байдал:

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал:

Үзэсгэлэнгийн төрөл	**Улс**	**Эхэлсэн огноо**	**Дууссан огноо**	**Үзэсгэлэнгийн нэр**	**Даатгалын үнэ**

Шилжилт хөдөлгөөн:

Судлагдсан байдал:

Монголын уран зургийн галерей Монгол ахуй үзэсгэлэн УБ., 2006, Монголын музейн шилдэг үзмэрийн дээжис III. 354-374 –р тал. УБ., 2014

Хавсралт материалын тэмдэглэл:

Бүртгэсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ */Албан газар, албан тушаал/*

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

Байгууллага, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улсын нэгдсэн (доогуур зур) бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа:

Д/д	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Хадгаламжийн дугаар
1	Гэрэл зураг		
2	Негатив хальс		
3	Дуу, дүрс бичлэгийн хуурцаг		
4	CD/DVD/BD		
5	Архив, ном, хэвлэлийн баримт		
6	Бусад		

Бүрдүүлэлт хийсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ */Албан газар, албан тушаал/*

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

МОНГОЛ УЛСЫН ТҮҮХ, СОЁЛЫН ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙН БҮРТГЭЛ

УНБМС-ийн дугаар: ХД0097921

Өмчлөгч: Монгол улс	
Эзэмшигч: Хөвсгөл аймгийн музей	**РД:**

Музейн зэрэглэл:	Орон нутгийн

Дурсгалт зүйлийн оршин байгаа хаяг:

Дурсгалт зүйлийн нэр: Төгсжаргал /тоглоом/	**Хувийн дугаар:** 71.10
Олон улс, орон нутаг, шинжлэх ухааны нэр: Төгсжаргал тоглоом	

Төрөл зүйл: 3. УГСААТНЫ ЗҮЙ -> 3.13 Тоглоом наадгай

Холбогдох он цаг: XX зууны дунд үе

Соёлын өвийн зэрэглэл:	
Хосгүй үнэт	**Шийдвэр:**
Үнэт	**Шийдвэр:**

Эх бүтээл

Ховор, түгээмэл байдал: Ховор
Ашиглалтын байдал: Үзүүллэгт
Үнэлгээ: 375000.00

Бүтээлчийн нэр:	С.Жүгдэржав
Дэг сургууль хийц:	
Материал, арга ажиллагаа: Цаас, усан будаг, Цаас, усан будаг. Гараар зурж бүтээсэн.	

Баримтжуулалтын гэрэл зураг:	**photo**	**photo**	**photo**

Хэмжээ	Өндөр	Өргөн (урт)	Зузаан	Голч	Жин
Ерөнхий	0.00	10.20, 14.50	0.00	0.00	55.00
Бусад хэмжээс:					

Иж бүрдэл: 25	**Тоо ширхэг**
	1
Гарал үүсэл: Халх	

Тодорхойлолт:
Дүрслэн бичих: Бүрэн. Ватум цаасан дээр усан будгаар өнгө ялган будаж хийсэн. /ямаа, хонь, үхэр, гэр, дээл, ор, нум сум, ууж / зэргийг дүрсэлсэн.
Тэмдэг бичээс:
Ялгагдах онцлог:
Зориулалт: Тоглоом наадгай

Иж бүрдлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн мэдээлэл:

Хувийн дугаар	Тодорхойлолт	Хэмжээ

Хадгалалтын байдал:
Бүрэн бүтэн байдал: Бүрэн
Чанар байдал: dund
Гэмтэл: Урагдаж цоорсон. Элэгдэж хуучирсан

Хамгаалалтад авсан шийдвэр:

Товч түүх:
Холбогдох газар, орон: Бүрэн. Ватум цаасан дээр усан будгаар өнгө ялган будаж хийсэн. /ямаа, хонь, үхэр, гэр, дээл, ор, нум сум, ууж / зэргийг дүрсэлсэн.
Хэрэглэж байсан хүн:
Цуглуулагчийн нэр: Гэцэл, Гунаажав
Бүтээлчийн түүх: Самдангийн Жүгдэржав 1900 онд Хөвсгөл аймгийн Галт сумын Зүрх багт төрсөн. С.Жүгдэржав нь зураг зурж, ихэвчлэн уран сийлбэр хийдэг байсан бөгөөд 1960-1963 онд тэр үеийн гар урлалын артельд сийлбэрчнээр ажиллаж байв. Улс, аймгийн уран бүтээлийн үзэсгэлэнд оролцож байсан бөгөөд одоо Уран зургийн галерейд “Буур”, “Нуруу ачаа” /Сарлагийн шар/, “Монголын бух” сийлбэр нь хадгалагдаж байна. Мөрөн сумын төв цэцэрлэгт хүрээлэнд, уран бүтээлч Н.Батаа, Ламжав нарын хамт урлан бүтээсэн “Бухын мөргөлдөөн“ баримал бий.

Бүртгэлийн түүх:
Хуучин хувийн дугаар: 01-57
Ерөнхий бүртгэлийн дэс дугаар: 296
Төрөлжсөн бүртгэлийн дэс дугаар:

Сэргээн засварлагдсан байдал:	**СЗБ №**

Хуулбар хийгдсэн байдал:

Үзэсгэлэнд оролцсон байдал:

Үзэсгэлэнгийн төрөл	Улс	Эхэлсэн огноо	Дууссан огноо	Үзэсгэлэнгийн нэр	Даатгалын үнэ

Шилжилт хөдөлгөөн:

Судлагдсан байдал:

Хөвсгөл аймгийн Музейн үзмэрийн дээжис зурагт каталоги УБ., 2021, Нандинбилиг, Г. Монгол тоглоомын аман зохиол: дүр, бэлгэдэл, УБ.,2024

Хавсралт материалын тэмдэглэл:

Бүртгэсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ */Албан газар, албан тушаал/*

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/

Байгууллага, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улсын нэгдсэн (доогуур зур) бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалагдаж байгаа:

Д/д	Нэр төрөл	Тоо ширхэг	Хадгаламжийн дугаар
1	Гэрэл зураг		
2	Негатив хальс		
3	Дуу, дүрс бичлэгийн хуурцаг		
4	CD/DVD/BD		
5	Архив, ном, хэвлэлийн баримт		
6	Бусад		

Бүрдүүлэлт хийсэн:

/_____/_____/

/ Овог, нэр/ */Албан газар, албан тушаал/*

/20.... оны ..... сарын ..... -ны өдөр/